

T.C

**GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TAKIM SPORLARIYLA UĞRAŞAN ELİT GENÇ SPORCULARDA
BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLARIN BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ömer Tarkan TUZCUOĞULLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Uğur ABAKAY

Gaziantep

2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**TAKIM SPORLARIYLA UĞRAŞAN ELİT GENÇ SPORCULARDA BOYUN
EĞİCİ DAVRANIŞLARIN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ömer Tarkan TUZCUOĞULLARI

Tez Savunma Tarihi: 16.01.2014

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Onayı

Prof.Dr. Mehmet TARAKÇIOĞLU

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tez çalışmasının bir “Yüksek Lisans” derecesi için uygun ve yeterli bir çalışma olduğunu onaylıyorum.

Doç.Dr.Mürsel BİÇER

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir “Yüksek Lisans” tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr.Uğur ABAKAY

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir “Yüksek Lisans” tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi İmzası

Doç. Dr. Mürsel BİÇER (Başkan)

.....

Yrd. Doç. Dr. Mustafa METE

Yrd. Doç. Dr. Uğur ABAKAY (Danışman)

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Ömer Tarkan TUZCUOĞULLARI

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimin süresince bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren ve destek olan değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Uğur ABAKAY'a, tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen meslektaşım Arş. Gör. Mustafa ÖZDAL'a ve doğduğum günden bugüne kadar maddi ve manevi desteklerini hep yanımda hissettiğim sevgili aileme teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
1.GİRİŞ ve AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1.Spor	3
2.1.1. Elit sporcu	4
2.1.2. Spor dallarının sınıflandırılması	4
2.1.2.1. Bireysel sporlar	4
2.1.2.2. Takım sporları.....	5
2.1.2.2.A. Basketbol.....	5
2.1.2.2.B. Futbol	5
2.1.2.2.C. Hokey	6
2.1.2.2.D. Voleybol.....	6
2.2. Kişilik Gelişimi.....	6
2.2.1. Kişilik gelişimini etkileyen faktörler	8
2.2.1.1. Biyolojik faktörler.....	8
2.2.1.2. Sosyal faktörler	9
2.2.2. 16-19 Yaş grubu genel gelişim özellikleri.....	9
2.3. Boyun Eğici Davranışlar.....	11
2.3.1. Bireyleri boyun eğici davranışa iten aile içi tutumlar.....	14

2.3.2. Bireyleri boyun eğici davranışa iten kültürel ve sosyal faktörler	16
3. GEREÇ ve YÖNTEM	18
3.1.Araştırmanın Yöntemi	18
3.3. Veri Toplama Tekniği.....	18
3.4.Verilerin Analizi	19
4. BULGULAR.....	20
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	29
6. KAYNAKLAR	33
EKLER	39
ÖZGEÇMİŞ	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Cinsiyet değişkenine göre ortalamalar.....	21
Şekil 4.2. Yaş değişkenine göre ortalamalar.....	22
Şekil 4.3. Branş değişkenine göre ortalamalar.....	23
Şekil 4.4. Anne eğitim seviyesi değişkenine göre ortalamalar.....	24
Şekil 4.5. Baba eğitim seviyesi değişkenine göre ortalamalar.....	25
Şekil 4.6. Anne mesleği değişkenine göre ortalamalar.....	26
Şekil 4.7. Baba mesleği değişkenine göre ortalamalar.....	27
Şekil 4.8. Gelir seviyesi değişkenine göre ortalamalar.....	28

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Değişkenlere ve alt gruplarına ait tanımlayıcı veriler.....	20
Tablo 4.2. Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırılması.....	21
Tablo 4.3. Araştırma grubunun yaş değişkenine göre ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırılması.....	22
Tablo 4.4. Araştırma grubunun branş değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması.....	23
Tablo 4.5. Araştırma grubunun anne eğitim değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması.....	24
Tablo 4.6. Araştırma grubunun baba eğitim değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması.....	25
Tablo 4.7. Araştırma grubunun anne mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması.....	26
Tablo 4.8. Araştırma grubunun baba mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması.....	27
Tablo 4.9. Araştırma grubunun gelir düzeyi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması.....	28

ÖZET

TAKIM SPORLARIYLA UĞRAŞAN ELİT GENÇ SPORCULARDA BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLARIN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Tarkan TUZCUOĞULLARI

Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Uğur ABAKAY

Ocak 2014, 50 Sayfa

Bu çalışmanın amacı planlı ve sürekli antrenman yapan elit genç sporcuların arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymaktır. Çalışmada, Türkiye’de gençler kategorisinde yarışan farklı takım sporları ile uğraşan bireylerin bazı değişkenler açısından boyun eğici davranış düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elit genç sporcularda branş, cinsiyet, ailenin ekonomik düzeyi, eğitim düzeyi, anne-baba eğitim durumu, anne-baba meslekleri gibi değişkenler açısından boyun eğici davranış özelliklerinde farklılıklar olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma evreni, Türkiye gençler kategorisinde yarışan Voleybol (n:38), Basketbol (n:53), Hokey (n:65), Futbol (n:47) sporu ile uğraşan bireylerden seçilmiştir. Araştırma verilerinin elde edilmesinde, Çalışmada Gilbert ve Allan (1994) tarafından geliştirilen, Savaşır ve Şahin (1997) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler SPSS 16.0 paket programından yararlanılarak, ikili gruplar için Independent Samples T Testi, çoklu gruplar için One Way Anova ve Scheffé testleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda kadınlar ile erkekler arasında ($p<0.01$), 16-17 yaş grubu ile 18-19 yaş grubu arasında ($p<0.01$), voleybolcularla hokeyciler arasında ($p<0.01$), basketbolcularla hokeyciler arasında ($p<0.01$) ve futbolcularla hokeyciler arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlılık bulunmuştur. Sonuç olarak erkeklerin kadınlara göre, 18-19 yaş grubunun 16-17 yaş grubuna göre, hokeycilerin de diğer branşlara göre boyun eğici özelliklerinin daha düşük olduğu söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Takım Sporcu, Elit Sporcu, Boyun Eğici Davranış

ABSTRACT

INVESTIGATION WITH RESPECT TO SOME VARIABLES OF SUBMISSIVE BEHAVIOR OF ELITE YOUNG ATHLETES PARTICIPATED IN TEAM SPORTS

Tarkan TUZCUOĞULLARI

MSc Thesis, Department of Physical Education and Sport

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Uğur ABAKAY

January 2014, 50 pages

Aim of this study was shown to similarities and differences between elite young athletes participated regularly training. It was investigated with respect to some variables that submissive behaviour of athletes participated in young category of team sports in Turkey. It was investigated that differences between submissive behaviour and sport branch, gender, economic level of families, education level of mother and father, profession of mother and father variables. Universe of research was choosed in individual who challenged in volleyball (n:38), basketball (n:53), hockey (n:65), football (n:47) players in Turkey young categories. In order to obtain data, submissive behavior scale that was developed by Gilbert and Allan (1994), and was adjusted in Turkish language and was conducted reliability and validity by Savaşır and Şahin (1997) was used. In order to statistical analysis of obtained data, SPSS 16.0 program was used. For binary groups Independent Samples T Test and for multiple groups One Way ANOVA and Scheffe tests was used. Significance was found between female and male ($p<0.01$); and was found between 16-17 age and 18-19 age groups ($p<0.01$); was found between volleyball and hockey ($p<0.01$), basketball and hockey ($p<0.01$), football and hockey ($p<0.05$). As a result, it is said that have lower submissive features men compared to women, 18-19 age group compared to 16-17 age group and hockey players compared to other sport players.

Key Words: Team Sport, Elite Athlete, Submissive Behavior

1.GİRİŞ ve AMAÇ

Spor toplumda gün geçtikçe önemli bir ihtiyaç haline gelmektedir. Günlük rutin içerisinde hareketsiz yaşam tarzı, teknolojik gelişmelerin getirdiği statik pozisyondan kaynaklanan rahatsızlıklara karşı bir alternatif, tedavi yöntemi haline gelmiştir. Spor sağlıklı kalmanın bir yolu olarak değerlendirilirken bir yandan da performans sporu olarak vücudun sınırlarının en üst limitlerde zorlandığı bir hal almıştır.

Toplumda sağlıklı nesiller yetiştirmek düşüncesi spora, beden eğitime dayalı sistemlerin geliştirilmesine fırsat tanımıştır. Bireyler toplum içerisinde fiziki olduğu kadar davranış açısından da farklılıklar gösterirler. Yaşanan olaylar, durum karşısında ortaya konan hareketler, duygular ve düşünceler insanların birbirlerinden farklı olduklarını gösteren çeşitli unsurlardır.

Rekabetçi yaşam koşullarında, beğeni ve statü kazanmaya duyulan ihtiyaç, kişilerarası ilişkilerde, bireyin doğasına uymayan davranışlar göstermesine sebep olmaktadır. Başkaları tarafından sevilme, önemsenme, kabul görme, beğenilmek gibi ödüller, zaman zaman çok fazla abartıldığı için pek çok birey bunlara ulaşabilmek uğruna kendisi olmaktan vazgeçebilmekte ve başkalarına boyun eğen, bağımlı bir kişilik sergileyebilmektedir (1).

Kişilerarası ilişkiler açısından insan davranışları pasif, atılgan, manipülatif ve saldırgan olmak üzere dört gruba ayrılabilir. Bu davranışlardan bazıları kişilerarası ilişkilerde engellere ve problemlere neden olabilir. Bunlardan biri de pasif/boyun eğici davranıştır. Pasif/boyun eğici davranış özellikleri kültürümüzde sıklıkla saygı kavramıyla karıştırılmaktadır. Boyun eğici davranış özelliğine sahip olan birey, kendisini daha az değerli ve önemsiz görmekte, farklı düşüncesini özgürce ifade edememekte ve “hayır” demekte zorlanmaktadır. Aynı şekilde, bu bireyler liderlik davranışı gösteremez, kolayca girişimde bulunamaz, kendine güveni düşüktür, sorumluluk almaktan ve değişikliklerden kaçınırlar (2).

Boyun eğici davranışlar diğer bir deyişle itaat, kişinin içinde olduğu durumda pes etmeyi tercih ettiği, genel olarak yüksek uyarılmışlığın ve yükselmiş tansiyonun da söz konusu olduğu zorlanma durumlarında tercih edilen bir davranıştır. Birey kendini, kendisi için önemli olan kişilerden daha aşağı durumda (statüde) algıladığında, onlar

tarafından onaylanma ve onları memnun etme gereksinimi artmaktadır. Bireyin bu başkalarını memnun etme gereksinimi ve onaylanmama korkusu, insan olarak başarısız olma, saygınlığını yitirme, zayıf görülme gibi duygu ve davranışların depresyonla ilişkisi, onun bu kişilere bağlılığı veya onlara yakın olma gereksiniminden çok onu boyun eğici davranışlara yönelten yetersizlik korkuları ile açıklanabilir (3).

Bireylerin boyun eğici davranış göstermelerinin ve boyun eğici bir yapıya sahip olmalarının kaynağını birçok araştırmacı, bu bireylerin otoriter, sıkı disiplinli ve sıkı denetimli, baskıcı, aşırı kısıtlayıcı anne-baba tutumları ile yetiştirilmiş olmalarında görmektedir (4).

Yapılacak olan bu çalışma, takım sporlarıyla uğraşan elit genç bireylerin boyun eğici davranış özelliklerinin bazı değişkenler açısından belirlenerek, sporcuların ailelerine, yöneticilere ve antrenör gruplarına ışık tutması açısından önem arz edeceği düşünülmektedir. Elit genç bireyler performans sporu ile uğraşan, kısmen kendi ekonomik özgürlüklerini kazanmış, diğer yaşlılarına oranla daha çok sorumluluk sahibi, sporu bir amaç için yapan, mesleki bir beklenti içerisinde olan bireyler açısından bakacak olursak boyun eğici davranışlar açısından branşlara göre farklılıklar bulunacağı düşünülmektedir.

Bu anlamda bireylerin boyun eğici davranış düzeyleri, ebeveyn eğitim durumu – mesleki grubu ile boyun eğici davranış arasındaki ilişki ve gelir durumu ile boyun eğici davranış arasındaki ilişki durumu aşağıdaki alt soru başlıkları ile incelenmiştir.

Bireylerin yaş gruplarına göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

Bireylerin cinsiyet değişkenine göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

Bireylerin yaptıkları branşlara göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

Anne eğitim durumuna göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

Baba eğitim durumuna göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

Annenin meslek durumuna göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

Babanın meslek durumuna göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

Gelir durumuna göre boyun eğici davranış puanları farklılaşmakta mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Spor

Oyunun kural ve kaideler ile bir disiplin haline getirilerek, kazanan ve kaybedenin belirlenen süreler içerisinde tespit edildiği, seyredenlerinde ortaya çıkan rekabetten zevk aldığı ferdin veya grupça yapılan etkinlikler için kullanılan genel bir kavramdır. Spor, yenme ve muktedir olma gibi insan içgüdüsünün tatmini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı, sosyalleştirici, bütünleştirici, fiziki, zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünüdür (5).

Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacını içerir. Bunun için bedensel açıdan daha yetenekli olanların seçilmesi ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmeleri gerekir. Spor, gerçek anlamda başarı gücünün artırılması ve kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yoluyla gösterilen yoğun bir çabadır. İçinde rekabet duygusunu barındıran spor, üst düzey bir performansı gerektirir. Spor yapan birey ve gruplar, sonuç itibariyle rakipleriyle, zamanla, doğa koşullarıyla veya kendileriyle yarışır (6).

Spor yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (7).

Diğer bir tanıma göre spor, ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline getirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar içinde araçlı veya araçsız, ferdi ya da toplu olarak boş zaman kapsamı veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (5).

Spor kişisel yönden çocuk ve gençlere bedensel, ruhsal, toplumsal, zihinsel, duygusal, sağlık, ahlak, güven, disiplin, kültür, zevk gibi özellikler kazandırır. Dinamik ve sağlıklı bir toplum yaratılmasında sporun önemi büyüktür (8).

2.1.1. Elit sporcu

Elit; seçkin olarak tanımlanmaktadır. Bir topluluğun, en gözde, en seçkin, en değerli kişileridir. Elit sporcu ise performans sporcusu olarak tanımlanmaktadır. Ulusal liglerde oynayan, aktif lisanslı, meslek olarak sporu icra eden, maddi kazanç sağlayan, yüksek performans sahibi, yarışmacı ve sporu boş zaman kavramının dışında yapan sporcular, elit sporcu statüsündedirler (9).

2.1.2. Spor dallarının sınıflandırılması

Genel anlamda sınıflandırma yoluyla kişi belirlenmiş ölçütlere göre alıştırma ya da becerileri gruplara böler. Bir sınıflandırmanın temel amacı kullanılacak ölçütü belirlemektir. Bunlar belirgin bir biçimde alıştırma ya da becerilerin özelliklerine dayandırılır (10).

2.1.2.1. Bireysel sporlar

Bireylerin başka bir kişinin yardımı olmaksızın, rakip ile temaslı veya temassız olarak tek başına yaptığı, teknik ve taktik uygulayarak gerçekleştirdiği sporlardır. Atletizm, atıcılık, bisiklet, boks, cimnastik, eskrim, judo, halter, güreş, kayak, masatenisi, tenis, tekvando gibi olimpik sporları içerir. Bireysel sporlarda sorumluluk sadece sporcudur. Başarı ya da başarısızlık sporcunun kendisine aittir. Bu durumda bireysel spor dallarında spor yapan sporcuların daha fazla stres yasamasına sebep olmaktadır. Bireysel sporcular çoğu zaman yalnızlık duygusuna kapılırlar. Yaptıkları spor branşı gereği sorunlarını kendileri çözme eğilimindedir. Günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları müsabakalarda olduğu gibi yardım almadan kendileri çözmeye çalışırlar (11, 12).

2.1.2.2. Takım sporları

Bireylerin takımı oluşturan diğer oyuncular ile birlikte hareket ettiği, rakip ile temassız veya temassız olarak mücadelenin yaşandığı, tekniğin yanında stratejinin de önemli olduğu sporlardır. Basketbol, futbol, buz hokeyi, hentbol, hokey, voleybol gibi olimpik sporları içerir. En az iki ve üzerinde sporcudan oluşan gruplar arasında yapılan spor etkinliklerine takım sporları denir. Genelde taktik önemlidir. Sporcular strateji ve taktik bilincine sahip olmak zorundadırlar. Başarı ve başarısızlık bütün takıma dağıldığı için sporcuların sorumlulukları ve ruhsal zorlanmaları daha azdır. Yardımlaşma, takım arkadaşlarını tanıma, onların yarımına esnasında neler yapabileceklerini kestirebilme gibi özellikler önemlidir. Sorumluluk paylaşıldığı için sporcular kendilerini müsabaka içinde duygusal yönden fazla yıpratmazlar. Ekip çalışabilme, işbirliği yapabilme, başarı ve başarısızlığı paylaşabilme gibi özellikler ön plana çıkar (11, 12).

2.1.2.2.A. Basketbol

Basketbol, beş kişiden oluşan iki takımla oynanır. Her takımın amacı, rakibin sepetine sayı yapmak ve diğer takımın sayı yapmasını engellemektir. Bir takım tarafından hücum edilen sepet, rakibinin sepeti ve bir takım tarafından savunulan sepet, kendi sepetidir. Oyun süresinin sonunda daha fazla sayı yapmış olan takım, maçın galibi olacaktır (13).

2.1.2.2.B. Futbol

Futbol bir dizi kurallar oyunudur. Bu kuralları iyi bilmek ve uygulamada kuralların içinde kalarak rakibini alt etme ve başarıya ulaşma yolunu bulma sanatıdır. Hedefi, stratejisi ve taktikleri belirlenmesine rağmen, insan faktörü içerdiği için sonucu önceden kestirilemeyen ve garantisi olmayan bir oyundur. Neticeye ulaşmada, belirlenen taktiklerin dışında oluşan dışsal faktörler, öngörülme ve gözden kaçan unsurlarda etki yapar (14).

2.1.2.2.C. Hokey

Hokey oyununda takımlar on altı oyuncudan oluşur. Saha içinde on bir oyuncu ve bir kaleci ile mücadele ederler. Stik adı verilen sopalar ile küre şeklindeki topu kontrol ederek, sürerek, pas vererek ve şut çekerek rakibin kalesine atma ile skor elde edilir. Hokey; takım sporları sınıflandırması içine giren geleneksel bir oyundur. Farklı durumlara uyum için büyük ve karmaşık yetenek gerektiren, çok kısa sürelerde oyun dinamiklerinin sürekli değiştiği bir oyundur. Bu yüzden hokey sadece teknik hareketleri yürüterek oynanan bir oyun değildir (15).

2.1.2.2.D. Voleybol

Voleybol, file ile ikiye bölünmüş bir oyun alanı üzerinde iki takım tarafından oynanan bir spordur. Oyunun çok yönlülüğünün herkese sunulabilmesi amacıyla özel durumlar için farklı uyarlamalar bulunmaktadır. Oyunun amacı, topu filenin üzerinden göndererek rakip takımın oyun alanında yere değmesini sağlamak ve rakip takımında aynı amaca ulaşmasını önlemektir. Takımların rakip alana gönderirken topa üç kez vurma hakkı vardır (blok teması dışında). Top oyuna servis ile sokulur, servisi atan oyuncu topu filenin üzerinden rakip alana gönderir. ralli, topun oyun alanına değmesi, harice gitmesi veya bir takımın hata yapmasına kadar devam eder. Voleybolda bir ralli kazanan takım bir sayı alır (Ralli Sayı Sistemi). Servisi karşılayan takım rallii kazandığında bir sayı ve servis kullanma hakkı kazanır ve oyuncuları saat yönünde bir pozisyon dönerler (16).

2.2. Kişilik Gelişimi

Ergenlik dönemi, erinlik ile başlayan ve kimliğin kazanılması ile sonlanan çocuklukla genç yetişkinlik arasında bir dönemdir. 12-22 yaşlar arasında kapsayan fiziksel, psikolojik ve sosyal bir gelişme ve olgunlaşma sürecidir. Aslında, ergenlik döneminin başlangıcı ve bitişi konusunda kesin bir zaman vermek oldukça güçtür. Çünkü bu dönemdeki gelişim cinsiyet, beslenme, coğrafi etkiler ve sosyo-ekonomik düzey gibi birçok etkenden etkilenmektedir (17, 18).

Ergenlikte arkadaşlık ilişkileri ön plana çıkarken, arkadaşlarla ve anne babayla olan ilişkiler farklı biçimlerde değişir. Bu iki tür ilişki gencin kendisini bulması için önemlidir (19). Gencin arkadaşları tarafından kabul edilmesi onun kendini kabulünü de olumlu yönde etkilemektedir. Arkadaş beğenisini kazanma gencin kendine güven ve saygı duymasına neden olur (20).

Akranları arasında kabul görmek, arkadaşlık, işbirliği ve liderlik yeteneklerini geliştirmek, ergenlik döneminin önemli gelişim görevlerinden birisidir ve bu gelişim görevlerinin zamanında yerine getirilmesi kişinin çevresiyle uyumlu ilişkiler kurmasına yardımcı olurken, başarısız gelişim görevi ise kişiliğin uyumunda bir sorun ve güvensizlik kaynağı oluşturmaktadır. Bu görevlerin zamanında kazanılmasında ise kişinin kendi benliğine karşı geliştirdiği güven ve saygı etkilidir (21).

Ergenlik dönemi, fiziksel ve psikolojik değişikliklerin yoğun ve hızlı olduğu bir dönemdir. Ancak bu hızlı değişim karmaşa, yetersizlik ve güvensizlik duygularına yol açmakta ve pek çok bireyde istenmeyen davranış biçimlerinin (hayır diyememe, boyun eğme, baskı uygulama vb.) ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Ergenlikte sosyal-bilişsel becerilerdeki değişiklikler, yüksek sosyal kıyaslama, benlik bilinci ve sosyal statüye ilişkin kaygıların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (18).

Genç insan, sosyal dünyada gelecekteki yeri hakkında kaygı duyar. Bir yandan kim olduğu sorusuna yanıt ararken diğer yandan da kendi kendine yeterli hale gelmeye, bağımlılık döneminden bağımsız döneme geçmeye çalışır. Kendisi gibi duygusal dayanak arayan ve benlik kavramını oturtmaya çalışan akranları beklentilerine yanıt veremeyince, çatışma ve sosyal yalnızlık yaşar. Tüm bu karmaşık duygular içerisinde benlik kavramını oluşturmaya çalışır (22).

Gerçek ve ideal benliklerimiz arasında farklılık olduğunda hayal kırıklığı, dengelenme ve depresyon gibi olumsuz duyguları yaşarız. Bu farklılıklar ne kadar fazla benliğe atfedilirse yaşanan olumsuz duygular da o oranda artmaktadır. Umutsuzluğun nedenlerinden biri gencin duygusal, ekonomik, sağlık, bilişsel ve sosyal destek alacağı birimleri tanımaması, bilmemesi veya bulamamasıdır (22).

Kişilik bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (23). Kişilik, insanın dirik bir bütünlük içinde süreklilik gösteren özellikleri ve çevresine uyum biçimidir. Kişiliksiz insan yoktur, ama kişilik bozukluğu gösteren insan olabilir (24).

Kişilik bazıları tarafından, bireyin kendi çevresini düzenlemeye çaba göstermeye odaklanması olarak görülür. Başkaları için kişilik, benzersiz olan kişi hakkındaki şeyleri gösterir; kişiyi başkalarından ayıran şeyler. Birçok teorisyen için kişilik hala, kişinin özüdür. Bu da, kişinin gerçekte ne olduğudur; bu kişinin en tipik, en derin karakteristiğidir (25).

Yapılan tanımlarda kişilik, “bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünü” olarak değerlendirilmiştir. Başka bir deyişle, kişilik kavramından, bir insanı nesnel ve öznel yanlarıyla diğerlerinden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümü anlaşılır (26).

2.2.1. Kişilik gelişimini etkileyen faktörler

Bireyin düzenli ve mutlu bir yaşam sürebilmesi ve toplum içinde bir yer kazanabilmesi, sağlıklı bir kişilik gelişimi ile olanaklıdır. İnsan yaşamında son derece önemli olan bu kavramın oluşumu ve gelişiminde etkili olan etmenler çeşitli araştırma ve incelemelere konu olmuştur. Kişiliğin oluşumu ve gelişiminde etkili olan çevresel ve kalımsal etmenlerden hangisinin daha etkili ve bu etkenin nasıl olduğu soruları pek çok araştırma ve incelemeye karşın günümüzde hala tam olarak yanıtlanmış durumda değildir (27).

2.2.1.1. Biyolojik faktörler

Kalıtım, doğuştan elde edilen fiziksel yapı, cinsiyet, güzellik, kas ve refleks kapasitesi, enerji düzeyi, insanın biyolojik ritmi gibi anne-babadan devralınan biyolojik, fizyolojik ve psikolojik özelliklerdir. Kalıtım yaklaşımı bireyin kişiliğini kromozomlarla mevcut genlerin moleküler yapısının belirlediğini iddia eder. Bunlarla ilgili araştırmalardan birinde küçük yaşlardaki çocuklarda davranışları destekleyen genetik özellikleri araştırmaktır. Küçük çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar kalıtımın gücünü ortaya koymuştur. Özellikle utangaçlık, korku, saldırganlık gibi davranışların izleri kalımsal

genetik özelliklerde bulunmuştur. Bu bulgular, insanın genlerden gelen saç ve göz rengi gibi kişilik özelliklerinin de genetik kodlarda yer alabileceğini düşündürmektedir (28).

Yetenekler, kişiliği kişinin kendisini tanıması yönünden etkilemektedir. Ayrıca güdülenmeyi sağlayarak, bireyin yeterlilik duygusu geliştirmesine neden olurlar. Kişiliği ve toplumsal davranışları derece derece etkileyen cinsiyetse, kişinin cinsiyete uygun davranışlar benimsemesini sağlayarak kişiliğe yön verir. Gerçekte bireysel farklılıkların çoğu biyolojik temelli ve genetik bağlantılıdır. Ancak kişiliğin toplum ölçülerine göre şekillenmesinde çevresel etkenlerin rolü de büyüktür (26).

2.2.1.2. Sosyal faktörler

Çevre, özellikle de içinde büyütüldüğümüz kültür ortamı, kişiliğimizi önemli ölçüde etkiler. Kültür nesilden nesile aktarılan normlar, tutumlar, değerler geliştirir. Ailede, okulda arkadaşlar arasında, sosyal gruplarda uygulanan kurallar, normlar, değer ve tutumlar ve diğer çevresel unsurlar kişiliğimizin oluşumunda önemli rol oynar (8).

Kişiliğin biçimlenmesinde en önemli çevresel etken olan aile, özel davranışların kazanılmasında rolü olan övgü ve cezaların kaynaklandığını ve kullanıldığı ortamdır. Ailede model alma ve örnek alma ile anne-baba tutumu kişiliği etkiler. Öyle ki burada sadece anne babanın çocuğa karşı tutumu değil, yakın aile çevresi ve kardeş ilişkilerinin de önemi büyüktür (26).

2.2.2. 16-19 Yaş grubu genel gelişim özellikleri

Bu yaş grubunun gelişim özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Kızlar gelişimini tamamlamışlardır. Erkeklerde vücut bölümleri arasındaki denge kurulmuştur.
2. Kalbin gelişimi, damarlara göre daha yavaş seyreder. Uzun süreli ve aşırı yüklenmelerde yorulma olur.
3. Sinir, kas ve eklem koordinasyonu sağlanmıştır.

4. Dikkat süreleri uzamıştır.
5. Aşırı büyümeden dolayı çekinme ve üzülme söz konusu olabilir.
6. Yetişkinliğe özgü cinsel gelişim sürer. Kızlar erkeklerden 1-2 yıl öndedir.
7. Olayları yorumlama ve yargılama yeteneği gelişmektedir. Objektif davranmaya değer verir.
8. Grup içerisinde uyumlu olmaya özen gösterir.
9. Görev ve sorumluluk yüklenir.
10. Kendisini ve ailesini ilgilendiren konularda karar verebilir.
11. Özel yetenekleri belirginleşmiştir. Bu durumu benimser.

İlgi ve İhtiyaçları:

1. Erkekler güçlü, kızlar çekici ve güzel görünme eğilimindedir.
2. Spor yarışmalarında derece almaya özenir.
3. Hareketlidir. İyi dinlenmesi ve beslenmesi gerekir.
4. Kız- erkek karma etkinliklerden hoşlanır.
5. Karşı cinse ilgi üst düzeydedir.
6. İlgi alanlarını geniş tutmaya ve bu alanda etkili olmayı ister.
7. Büyükler gibi davranmayı ve özgür olmayı ister (29).

2.3. Boyun Eğici Davranışlar

Boyun eğme; teslim olmak, önce direnirken zor karşısında gücü kabullenme veya karşı koyan birini boyun eğmek zorunda bırakmak ve teslim olmaya zorlamak olarak tanımlanabilir (18, 30).

Kişilerarası ilişkiler açısından insan davranışları pasif, atılgan, manipülatif ve saldırgan olmak üzere dört gruba ayrılabilir. Bu davranışlardan bazıları kişilerarası ilişkilerde engellere ve problemlere neden olabilir. Bunlardan biri de pasif/boyun eğici davranıştır (18).

Adler (31), boyun eğen ve boyun eğdiren olmak üzere bireyleri ikiye ayırır. Ona göre boyun eğen insan, başkalarının koyduğu kural ve yasalara göre yaşar, adeta içinden gelen bir zorlamaya uyarak kendine bir yer arar. Boyun eğdiren tip ise bir yöneticiye gereksinme duyulduğu zaman ortaya çıkar ve devrimlerde başrolü oynar. Adler her iki tipin en aşırılarını istenmeyen bireyler olarak niteler ve bunları yanlış iletişimin bir ürünü sayar (18).

Boyun eğme davranışını ortaya çıkmasındaki süreçte üç faktör etkili olmaktadır. İlki; bireyin boyun eğmesini, diğer bireylerin yapılacak en doğru şey gibi (iletişimsel etki) göstermesidir. İkincisi; bireyin diğerleri tarafından reddedilmemek ve onaylanmak amacıyla (normatif etki) boyun eğmesidir. Üçüncüsü; sosyal normların sorgulanmadan (bilinçsiz uyum) kabul edilmesidir (18, 32).

Bireyin boyun eğme davranışını açıklama konusunda içsel faktörlerden çok dışsal faktörlerin etkili olduğunu öne süren davranışçı yönelimli görüşler, boyun eğme davranışlarında ödül, ceza ve tehditlerin etkili olduğunu savunmaktadırlar (33).

Boyun eğme davranışı (submissive behaviour); başkalarını kırmama ve incitmeye özen gösterme, herkesi memnun etmeye çalışma, iyiliksever olma eğilimi, aşırı verici olma, hayır diyememe, hoşlanmadığı durumları ifade etmekte zorlanma, öfkesini göstermekte zorluk çekme, sürekli onaylanma gereksinimi duyma, düşüncelerini ve haklarını savunamama gibi davranışların olduğu kişilik özellikleri kümesini ifade eder (1, 3, 34).

Boyun eğici davranışlar; herkesi memnun etmeye çalışan, iyilikseverliğe fazla önem veren, kendi isteklerini geri plana atıp, hayır diyemeyen, duygularını özellikle olumsuz kırıcı duygularını ifade etmekte zorlanan bir kişilik yapısı olarak tanımlanmaktadır (34, 35).

Gençlerin stresle baş etmede kullandıkları yöntemlerin sırasıyla, kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım, sosyal destek arama, kendine güvensiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım olduğu görülmektedir (36).

Kişiler başkaları ile tartışma ortamından kaçmak ve çatışma yaşama kaygılarından uzaklaşmak için boyun eğici davranışlarda bulunurlar. Başkalarından gelen ve çatışma yaşanacağına inanılan bazı etkilerin koşulsuz kabul edilmesi, tartışmasız uyum gösterilmesi boyun eğici davranışların oluşmasını sağlar. Başka bir tanımlama ile boyun eğme otoriter bir kişi tarafından emirlere uymadır (37). Sağlıklı bir insan birçok kez kendisine evet demek için, başkalarına hayır demek zorundadır. Aksi takdirde insan kendi seçtiği bir yaşamı değil, başkalarının dikte ettirdiği bir yaşamı sürdürmek zorunda kalır (38).

Boyun eğme davranışı daha çok kabullenici ve çekimser beden ifadeleri kullanılarak gösterilir. Genelde utangaç olan bireylerde görülen beden ifadeleri boyun eğme davranışı gösteren bireylerde de görülmektedir. Utangaç bireyler gözlerini ve başlarını aşağı eğer, yüzlerini saklayan bir beden duruşu sergilerler. Dikkat edildiğinde boyun eğici davranışlarda da aynı beden ifadeleri görülmektedir. Utangaç kişiler de boyun eğme stratejisini sık kullanan kişiler gibi kendilerini buldukları grupta daha düşük seviyede algırlar (18, 39, 40).

İnsanların en belirgin ihtiyaçlarından biri de sosyal bir gruba dahil olma ve bu grupta yerini koruma gibi bir ihtiyacı vardır. Bireyler bu grup içindeki konumlarını veya yerlerini koruyabilmek için farklı davranışlar sergiler. Bu davranışlardan bazıları boyun eğici olma, fikirlere katılma veya aynı fikri beyan etme, gülümseme ve baş sallamadır (41).

Bireylerin sergilediği boyun eğici davranış, bireyin isteği dışında gerçekleşen ve kontrol edilemeyen, savunmacı bir hareket olarak kendiliğinden tetiklenen bir davranış olarak ortaya çıkmaktadır (41, 42). Birçok insan, uyma (boyun eğme) ihtiyacının farkında bile değildir. Bu insanlar, kendi düşüncelerine, eğilimlerine göre hareket ettikleri, bireyci oldukları, kendi düşünme edimlerinin sonucu olarak kendi fikirlerini oluşturduklarını ve kendi görüşlerinin çoğununla aynı olmasının sadece bir rastlantı olduğu yanılmasıyla yaşar. Toplumdaki uzlaşma, "onların" fikirlerinin doğruluğunun kanıtı gibi görülür (43).

Gilbert ve arkadaşları, insanlarda onaylanmama korkusu ve diğerlerini memnun etme ihtiyacının ve ikinci sınıf duruma düşme, bir insan olarak başarısız olma, saygınlığını yitirme, zayıf görülme gibi duygu ve davranışların depresyona ilişkin bağlılık ya da yakınlık ihtiyacından çok, kişiyi boyun eğici bir statüye iten "yetersizlik" korkularıyla açıklanabileceğini savunmaktadır (44, 45).

İnsanlar boyun eğme, özdeşleşme, benimseme biçiminde kazanılıp kullanılan davranış kalıplarından birinden ötekine geçebilir. Her hangi bir toplumsal etkiye karşı önce boyun eğme, sonra özdeşleşme, daha sonrada benimseme yoluyla uyum davranışı gelişebilir. Bir genç sigara içmemeyi, önce babasının cezalandırmasından korktuğundan; sonra babasına benzemek, onunla özdeşleşmek için; daha sonra da bu davranış kalıbını benimseyerek öğrenir (46).

Anne ve babalar çocuklarına küçük yaşlardan itibaren yaşına ve yeteneğine uygun görev ve sorumluluklar vermezse, güven duygusu pekiştirilmemiş olur. Bu da, çocuğun bağımlı ve beceri yönünden güçsüz bir birey olmasına sebep olabilir. Çocuk ve genç, çevresine güvenmezse yalan söyler, arkadaş edinemez ve yalnız kalırsa içine kapanır, sessiz ve hayal dünyasında yaşayan bir çocuk ve genç olabilir. Çocuğun ve gencin kendine güvenememesi ve özgüvenini geliştirememesi sonucunda boyun eğici davranışlar gelişebilir (47). Boyun eğme biçiminde yapılan davranışlarda temel etken korkudur; cezalandırılmaktan ya da eleştirilmekten korktuğu için kişi, istemediği halde öyle davranır (7).

Bireyin aile içi ya da toplum içerisinde yaşadığı olumsuzluklar çoğunlukla önceden belirlenmiş normların dışına çıkılmasıyla meydana gelir. Bu durumda boyun eğici davranışlarda çevresel faktörlerin belirleyici olduğu düşünülmektedir. Boyun eğici davranışın ortaya çıkması konusunda, söz konusu çevresel faktörlerin neler olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bunların bir kısmı, bireyin çocukluğunda içinde olduğu aile ortamının belirleyici olduğunu öne sürerek, bir kısım görüş de daha çok bireyin o an içinde bulunduğu sosyal çevresi ve bununla ilgili algılarının belirleyici olduğunu savunmaktadır (22).

Literatürde kişilik tipleri genel olarak otonomi ve sosyotropi olarak ayrılır. Otonom özellikler gösteren kişiler bağımsızlığa ve başarıya önem veren kişilerdir. Sosyotropi özellikleri gösterenler ise sosyal bağların zayıflaması, ilişkilerin sonlanması ve reddedilme gibi durumlara aşırı duyarlı olan kişilerdir (48).

Boyun eğme kişiyi otorite figürlerine bağlayan pasiflik içeren bir bağlılıktır. Bu bağlılığın oluşmasında yetişme tarzlarının, ahlaki öğelerin, kültürel unsurların büyük önemi vardır (49).

2.3.1. Bireyleri boyun eğici davranışa iten aile içi tutumlar

Boyun eğici davranışların gelişiminde, aile içinde şiddet öyküsü yanında kişilik özelliklerinin de etkili olabileceği bildirilmektedir (44, 50).

Bireylerin boyun eğici davranış göstermelerinin boyun eğici bir yapıya sahip olmalarının kaynağını birçok araştırmacı, bu bireylerin otoriter sıkı disiplinli ve sıkı denetimli baskıcı aşırı kısıtlayıcı anne-baba tutumları ile yetiştirilmiş olmalarında görmektedirler (51, 52, 53, 54, 55).

Var olan süregen şiddetin bireyin özdeşim süreçlerini etkilediği, bireyin duygularını dışa vurma ve kendini ifade edebilme becerisini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu bulgu aile içi dinamiklerin ve anne-baba tutumlarının önemine işaret etmektedir. Çaresizlik boyun eğici davranışların gelişimine olanak verdikçe, aile içi kriz büyümekte ve boyun eğiciliği pekiştirmektedir. Aynı zamanda aile içinde

yaşanan şiddet süreci, ailenin parçalanmasını engelleyici bir rol de oynayabilir. Boyun eğicilik ile depresyon arasındaki pozitif ilişki de bunu desteklemektedir (50, 56, 57).

Çekirdek ailede yaşayan ve erkek çocuklarda boyun eğici davranışların daha sık görüldüğü bulunmuştur. Erkek egemen bir nitelik gösteren toplumsal yapı içinde her ne kadar kadınların daha fazla baskı ve şiddete maruz kaldığı kabul edilse de, erkeklerin daha fazla “uymacı” (konformist) davranış geliştirme eğiliminin olduğunu düşündürmektedir (57).

Yoksulluk, bireyi sosyo psikolojik uyum, sosyal beceri eksikliği, saldırgan olma ya da boyun eğici davranma gibi özellikler açısından olumsuz etkilemektedir. Tümkaya ve arkadaşları (58) boyun eğici davranış gibi duygusal problemlerin yoksullukla bağlantılı olduğunu, yoksul ailelerde yetişen bireylerin bu problemi daha yoğun yaşadıkları ve bu konuda risk grubu olduklarını düşünmektedir (18).

Ebeveynlerin eğitim düzeyleri de aile içi baskının oluşmasında bir etken olarak görülmekte ve çocukların boyun eğici davranışlara eğilim göstermesine neden olabilmektedir. Babanın aksine, annenin eğitim düzeyiyle boyun eğici davranış geliştirme arasındaki ilişki de anne tutumlarına ve özdeşim süreçlerinde annenin rolünün önemine dikkat çekmektedir. Bu sonuç annenin eğitim düzeyi düştükçe aile içinde babanın temsil ettiği otoriteye karşı çıkmanın azalması, kabullenme ve onaylama eğilimi ile -bir özdeşim ve rol modeli nesnesi olarak- boyun eğici davranış geliştirme arasında bir ilişki kurulabileceğini göstermektedir. Burada şiddetin varlığından çok, onun nasıl algılandığı ve nasıl yorumlandığı belirleyici olmaktadır (57).

Mackinnon ve arkadaşları; anne ve babaların çocuklarını gelişim özelliklerini göz ardı ederek davranmaları, psikolojik ihtiyaçlarına cevap verememeleri ve çocuğu sıkı kontrol ederek boyun eğici davranmaya zorlamalarının çocuklarda bazı psikolojik hasara yol açtığını ifade etmişlerdir (59).

Dünyaya geliş (doğum) sırası da çocukta boyun eğici davranışa yönelmeyi güçlendirmektedir. Ortanca çocuk daha güçlü büyük kardeş ile kendisinden sonra gelen küçük kardeşi arasında kalmıştır. Kendisinden daha güçlü olan büyük kardeşine karşı

gücünü, kendisinden daha küçük kardeşine yönelmiş anne-baba ilgisini yeniden kazanmak zorundadır (60).

Son yıllarda yapılan çalışmalar göstermektedir ki, psikolojik sorunların veya davranış problemlerinin nedeni, bireyin kişisel duyguları ve davranışlarından çok, anne babasının çocukla olan ilişkilerinin niteliğidir. Anne baba davranışları üzerine yapılan faktöriyel çalışmalar üç ana faktörün önemli olduğunu ortaya koymaktadır; duygusal yakınlık, aşırı koruyuculuk ve reddedilme. Bu üç faktör çeşitli psikolojik problemlere kaynaklık etmektedir (18, 61, 62, 63).

2.3.2. Bireyleri boyun eğici davranışa iten kültürel ve sosyal faktörler

Akran grubunun bir üyesi olmak, ergenlik döneminin birincil görevlerinden birisidir. Bir akran grubu, benzer yaşta, yakın arkadaşlar ve aynı eylemleri paylaşan küçük gruplardır (18, 64).

Akran gruplarında boyun eğme davranışı bir zayıflık ya da güçsüzlük olarak algılanmaktadır. Bu davranışları gizlemeye çalışan bireyler sosyal ortamdan uzaklaşma çabası içerisine girerler (65).

Csikszentmihalyi ve Larson'a (66) göre akran baskısı belirli davranış ve düşünce biçimlerine uyumu sağlayacak toplumsal etkinin özel bir örneğidir ve ergenlerin ebeveynlerinin dışında akranlarıyla birlikte geçirdikleri zaman göz önüne bulundurulduğunda bu etkinin sonuçları şaşırtıcı değildir (18, 67).

Genellikle akran baskısı, çocukların arkadaşları arasındaki benzer değer, amaç ve beklentileri kabul ettiklerinde, aynı yaşantıları paylaştıklarında ortaya çıkmaktadır. Ergenlik dönemindeki gençler, içinde buldukları yaş gruplarının etkinliklerinde, bir şeyi yapmak için arkadaşları tarafından zorlanmakta veya cesaretlendirilmektedir. Bazen akran gruplarının etkileri okul yaşamı için belirleyici bir faktör olabilmektedir. Gençler çoğu zaman, akran grubunun içinde bir kimlik ve statü kazanabilmek için bu gruba boyun eğerek uyum sağlamaktadırlar. Akran baskısına boyun eğme ve uyma, gencin yaşamını ve gelecekteki davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (18, 68).

Yerleşim birimi ilçe ve köy olan bireylerin diğer yerleşim birimlerinden gelen bireylere göre daha fazla boyun eğici davranışları gösterdikleri bulunmuştur. Bunun nedeni ilçe ve köyden gelen bireylerin yeni bir ortamda yaşama uyma çabaları daha çok dış yönlendirmelere bağlı olarak oluşmaktadır. Bu yeni sosyal ve fiziksel ortamda nasıl davranacağı ya kendisine söylenmekte ya da bir model gözlenmektedir. Bu durum ister istemez bir başkasına boyun eğmeyi gerektirmektedir (60).

Boyun eğici davranışlar kültürden etkilenmektedir. Doğu kültüründe, başkalarını dikkate alma, güçlü ilişkilerin olması, kişinin kendisini başka insanlara adapte etmesi sadece kişinin değerleri değildir. Bunlar aynı zamanda, toplum tarafından istenen davranışlardır. Yakınlık, desteklenmek ve bağımlılık gibi davranışlar Doğu kültüründe kabul görünürken bu davranışlar Batı kültüründe sağlıklı bir durum olarak algılanmaktadır (69).

Boyun eğici davranışların öğrenilmesi ile ilgili bir diğer kültürel etken de bazı toplumlarda, yetişme tarzına bağlı olarak kızların daha fazla boyun eğici davranış edinmelerinin özendirilmesidir. Duygularını ifade etme ve sorunlarla baş etmede, çocukluktan itibaren gelişen cinsiyet farklılıkları görülmektedir. Kız çocuklarının duygusal tepkilerinde daha çok boyun eğici davranışlar sergiledikleri ve ebeveynler tarafından bu davranışların desteklenerek pekiştirildiği görülmektedir. Anne ve babalar erkek çocuklarının saldırgan davranışlarına daha ılımlı yaklaşırken aynı yaklaşımı kız çocuklarına göstermemektedirler (18, 70).

Davranış kalıplarına boyun eğerek kazanıp kullanan ve topluma uyum sağlayan insanlar, kimi kez bireysel ya da toplumsal nedenlerle ters tepki verebilirler. Yasaların “çift standartlı” olarak herkese göre değişik yorumlanmasına boyun eğen insanlarda, bir süre sonra tüm ilke ve kurallara karşı ters tepki oluşur. Toplumda ilkelere, kurallara, yasalara uyumsuzluk gösterenlerin sayısı artar (71).

Boyun eğici davranışların yaygınlık kazanması bireyin kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileme yanında, toplumsal yaşamın temel sorunlarını sağlıklı biçimde çözmeye yönelik tutum ve beceri geliştirmesini engelleyecek, toplum lideri olma gücünü ortadan kaldıracak, şiddeti onaylayan ve üreten bir kimlik geliştirme olasılığını artıracaktır (57).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile bunların geçerlik ve güvenilirlik değerleri, verilerin toplanması için izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, takım sporlarıyla uğraşan elit genç sporcuların boyun eğici davranış düzeylerinin ele alındığı betimsel bir araştırmadır. Araştırmada, aşağıda tanımlanan veri toplama aracı (“Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği”) kullanılarak nicel veriler toplanmıştır. Voleybol, Basketbol, Hokey ve Futbol ile uğraşan elit genç sporculardan toplanan veriler, personelin demografik özelliklerine ve araştırmada ele alınan diğer değişkenlere göre analiz edilerek raporlaştırılmıştır. İstatistiksel analizlerde Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programından (SPSS 16.0) yararlanılmıştır.

3. 2. Evren ve Örneklem

Problemlerin tespiti için, takım sporları ile uğraşan genç bireyler materyal olarak kullanılmıştır. Araştırmanın evreni ulusal bazda düzenlenen gençler Türkiye şampiyonalarına katılan takım sporculardan oluşmuştur. Örneklem grubu ise, bu şampiyonalara katılan genç bireyler arasından Voleybol (38 kişi), Basketbol (53 kişi), Hokey (65 kişi), Futbol (47 kişi) sporu ile uğraşan bireyler seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Çalışmada Gilbert ve Allan (1994) tarafından geliştirilen, Savaşır ve Şahin (1997) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ) kullanılmıştır. BEDÖ, bireyin kendi kendine yanıtlayabildiği, uygulanması kolay, 5’li likert tipi, 16 sorudan oluşan, ergen ve yetişkinlere uygulanabilen bir ölçektir. Her maddede, sözü edilen davranışın kişiyi ne kadar iyi tanımladığı sorulmakta ve yanıtların “hiç tanımlamıyor”, “biraz tanımlıyor”, “oldukça iyi tanımlıyor”, “iyi tanımlıyor” ve “çok iyi tanımlıyor” seçeneklerine göre

verilmesi istenmektedir. Maddeler 5'li Likert tipi puanlama esasına göre değerlendirilmektedir. Ölçekten en düşük 16, en yüksek 80 puan alınabilir. Yüksek puanlar, daha fazla buyun eğici davranışa işaret eder (44).

Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmalardan iç tutarlılığı gösteren Cronbach Alfa değeri 89; dört ay ara ile yapılan iki uygulama sonucu test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 84 olarak bulunmuştur (44).

3.4.Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına kodlanıp SPSS 16.0 paket programından yararlanılarak istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Shapiro-Wilk testleri, homojenlik için Levene testi yapılmıştır. İkili gruplar için Independent Samples T Testi, çoklu gruplar için One Way Anova testi ve çıkan anlamlılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Scheffe testi kullanıldı.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, sporcuların “Boyun eğici davranış ölçeğinden” elde ettikleri toplam puanların, branş, cinsiyet, yaş, anne eğitim seviyesi, baba eğitim seviyesi, anne mesleği, baba mesleği ve gelir düzeyi değişkenlerine ilişkin farklılıkları gösteren istatistiki sonuçları verilmiştir.

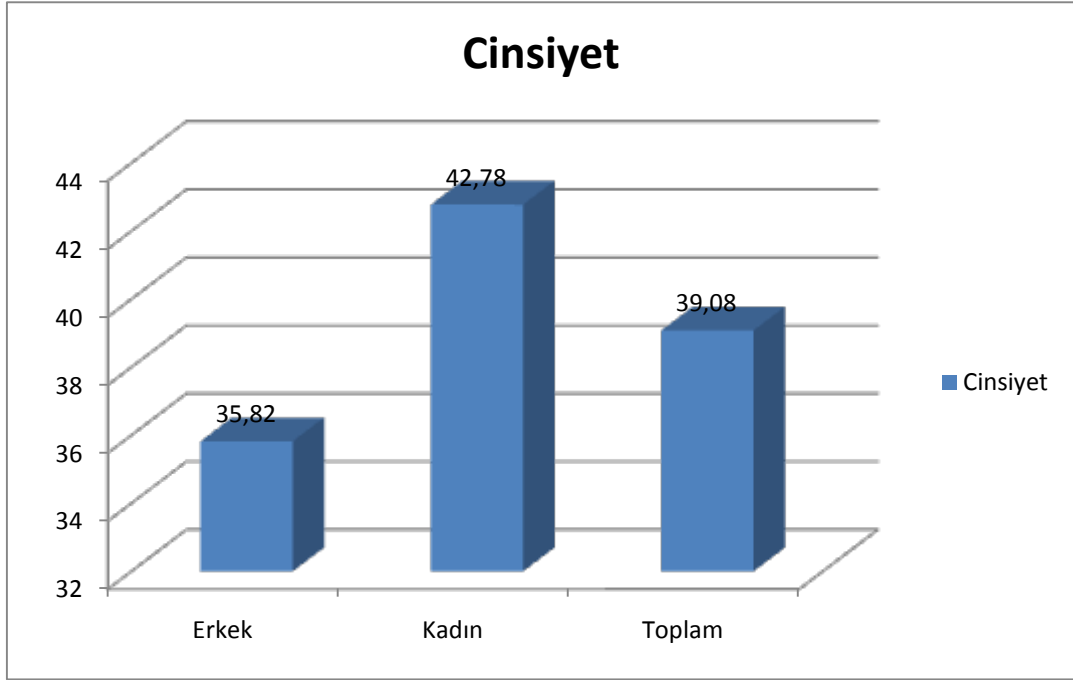
Tablo 4.1. Değişkenlere ve gruplara ait tanımlayıcı veriler

Değişken	Grup	n	Ort.	S.S.	Min.	Maks.
Cinsiyet	Erkek	108	35.82	7.46	18.00	59.00
	Kadın	95	42.78	7.24	20.00	60.00
Yaş	16-17 Yaş	111	40.44	7.50	25.00	60.00
	18-19 Yaş	92	37.43	8.57	18.00	56.00
Branş	Voleybol	38	41.79	7.48	26.00	55.00
	Basketbol	53	41.70	8.52	25.00	59.00
	Hokey	65	35.05	7.99	18.00	60.00
	Futbol	47	39.51	6.05	29.00	53.00
Anne Eğitim Seviyesi	Okuryazar değil	5	37.00	6.93	32.00	46.00
	Okur yazar	14	39.29	5.46	30.00	47.00
	İlkokul	51	37.82	8.51	20.00	59.00
	Ortaokul	39	40.15	8.97	18.00	60.00
	Lise	62	39.69	8.09	25.00	55.00
Üniversite	32	38.81	7.83	26.00	56.00	
Baba Eğitim Seviyesi	Okuryazar değil	5	34.60	3.13	30.00	38.00
	Okur yazar	6	37.67	4.89	30.00	45.00
	İlkokul	16	37.88	8.14	23.00	59.00
	Ortaokul	33	37.15	9.11	18.00	60.00
	Lise	98	39.37	7.80	20.00	59.00
	Üniversite	45	40.98	8.49	26.00	56.00
Anne Mesleği	Ev Hanımı	126	38.07	8.07	18.00	60.00
	Memur	40	41.68	7.04	25.00	56.00
	Emekli	15	40.00	9.33	26.00	52.00
	İşçi	13	39.77	8.01	23.00	51.00
	Serbest Meslek	5	41.20	11.17	28.00	50.00
Diğer	4	36.50	9.95	26.00	50.00	
Baba Mesleği	Memur	49	39.98	8.48	22.00	56.00
	Emekli	49	38.82	8.59	20.00	59.00
	İşçi	42	40.43	8.45	18.00	60.00
	Serbest Meslek	53	37.74	7.34	24.00	53.00
	İşsiz	3	41.67	6.81	34.00	47.00
	Diğer	7	35.57	5.47	29.00	45.00
Gelir Düzeyi	İyi	38	38.11	9.79	22.00	59.00
	Orta	154	39.22	7.64	18.00	60.00
	Kötü	11	40.45	8.89	30.00	59.00

Tablo 4.2. Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırılması

Gruplar	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
ERKEK	108	35,82	7,46	-6,722	0,000
KADIN	95	42,78	7,24		

Tablo 4.2’de araştırma grubunun cinsiyet değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre; cinsiyet değişkeni açısından farklılığa rastlanmıştır ($p<0.01$). Kadın sporcuların erkek sporculara göre daha yüksek boyun eğici davranış puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

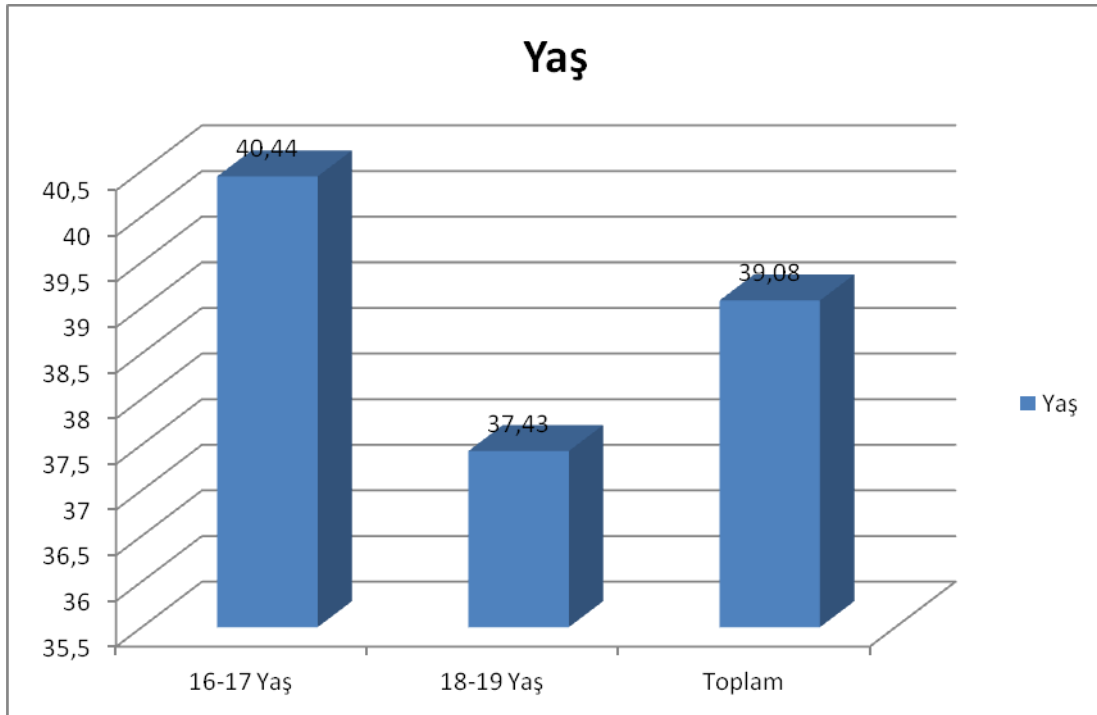

Şekil 4.1. Cinsiyet değişkenine göre ortalamalar

Tablo 4.3. Araştırma grubunun yaş değişkenine göre ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırılması

Gruplar	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
16-17 yaş	111	40.44	7.50	2,665	0,008
18-19 yaş	92	37.43	8.57		

Tablo 4.3’de araştırma grubunun yaş değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre; yaş değişkeni açısından farklılığa rastlanmıştır ($p<0.01$). 16-17 yaş grubu sporcuların, 18-19 yaş grubu sporculardan daha yüksek boyun eğici davranış puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

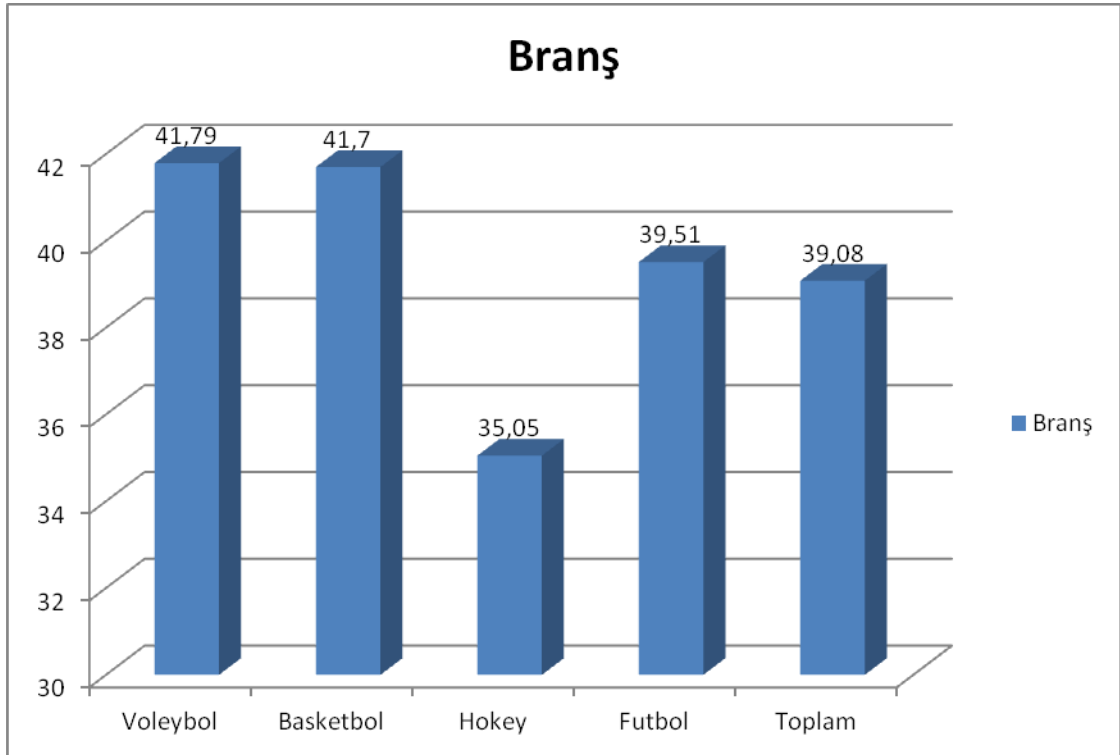
Şekil 4.2. Yaş değişkenine göre ortalamalar

Tablo 4.4. Araştırma grubunun branş değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması

	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1708.647	3	569.549	9.761	.000	3-1 3-2 3-4
Grup içi	11612.092	199	58.352			
Toplam	13320.739	202				

Branş grupları: 1. Voleybol, 2. Basketbol, 3. Hokey, 4. Futbol

Tablo 4.4’de araştırma grubunun branş değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, gruplar arasında farklılığa rastlanmıştır ($F_{3-203}=9.761$, $p<0.01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testine göre Hokey sporu ile uğraşan bireylerin voleybol, basketbol ve futbol sporu ile uğraşanlarda daha düşük puan elde ettikleri tespit edilmiştir.

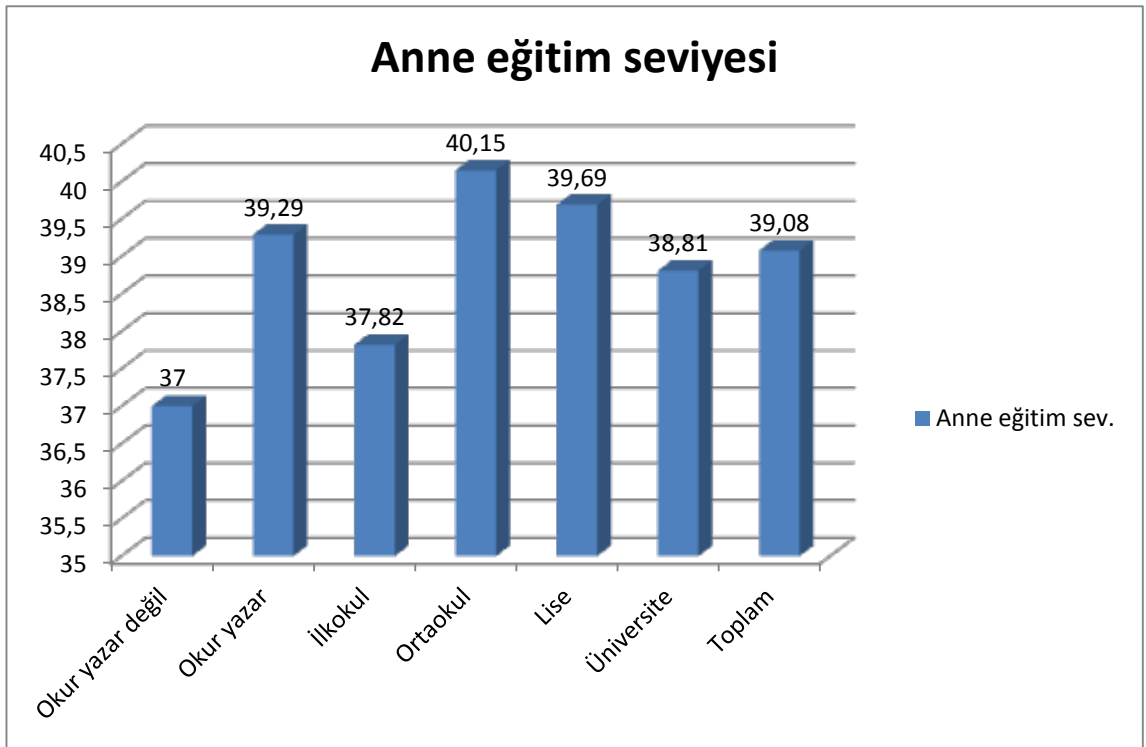

Şekil 4.3. Branş değişkenine göre ortalamalar

Tablo 4.5. Araştırma grubunun anne eğitim seviyesi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması

	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	173.341	5	34.668	.519	.761	
Grup içi	13147.398	197	66.738			
Toplam	13320.739	202				

Tablo 4.5’de araştırma grubunun anne eğitim seviyesi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır ($F_{5-203}=0.519, p>0.05$).

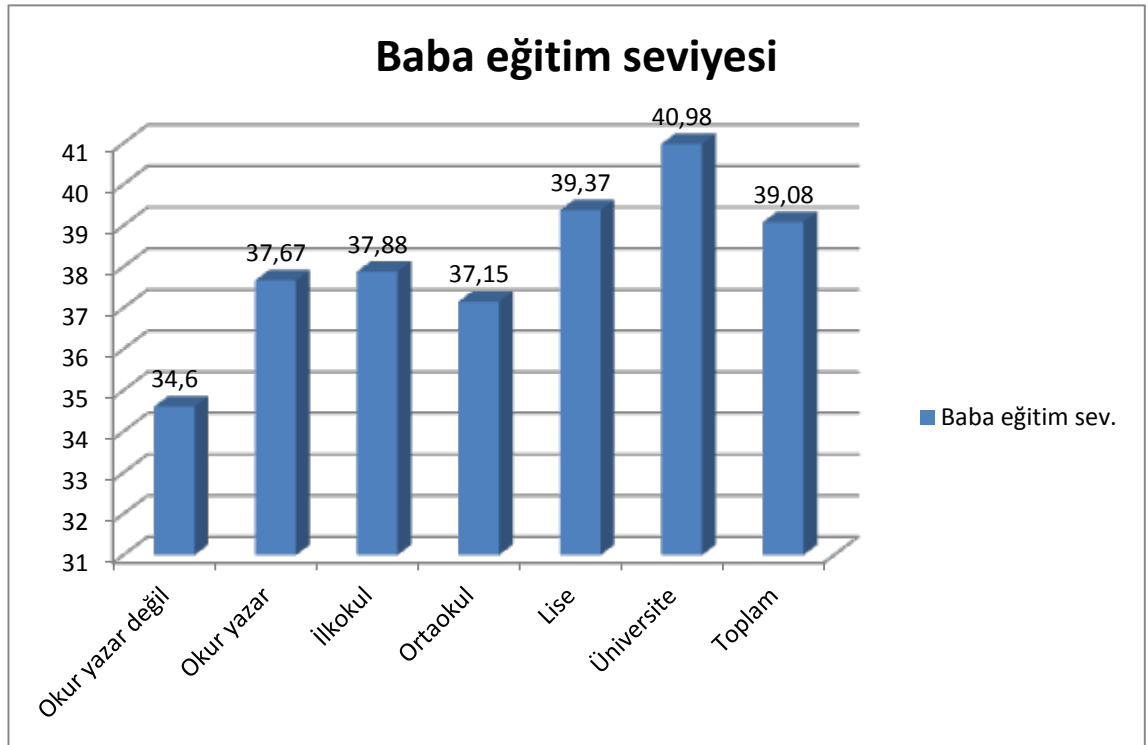

Şekil 4.4. Anne eğitim seviyesi değişkenine göre ortalamalar

Tablo 4.6. Araştırma grubunun baba eğitim seviyesi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması

	KT	sd	KO	F	p	Anamlı Fark
Gruplar arası	428.460	5	85.692	1.309	.261	
Grup içi	12892.279	197	65.443			
Toplam	13320.739	202				

Tablo 4.6’da araştırma grubunun baba eğitim seviyesi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır ($F_{5-203}=1.309, p>0.05$).

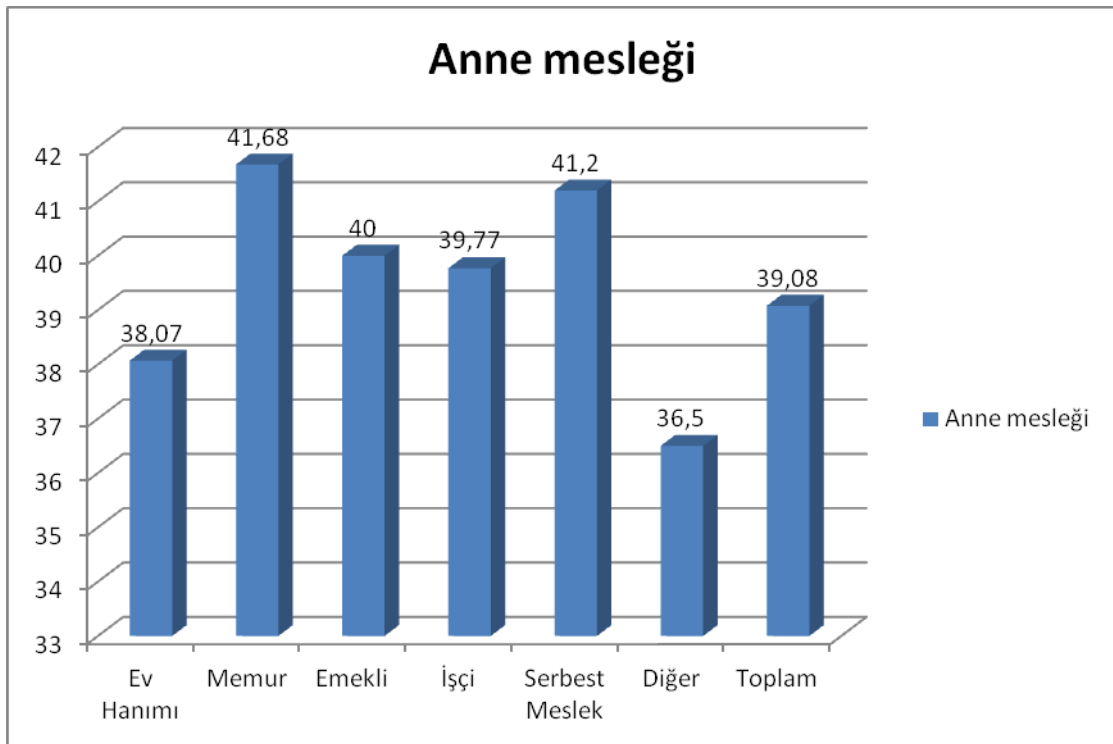

Şekil 4.5. Baba eğitim seviyesi değişkenine göre ortalamalar

Tablo 4.7. Araştırma grubunun anne mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması

	KT	sd	KO	F	p	Anamlı Fark
Gruplar arası	465.499	5	93.100	1.427	.216	
Grup içi	12855.240	197	65.255			
Toplam	13320.739	202				

Tablo 4.7’de araştırma grubunun anne mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır ($F_{5-203}=1.427, p>0.05$).

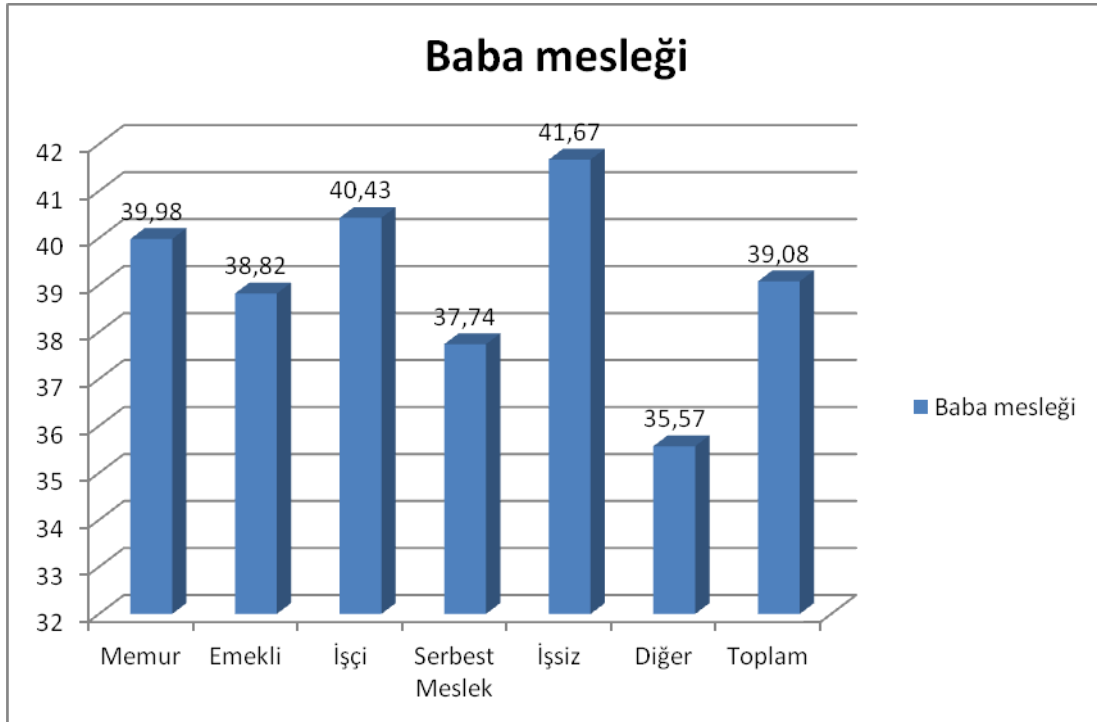

Şekil 4.6. Anne mesleği değişkenine göre ortalamalar

Tablo 4.8. Araştırma grubunun baba mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması

	KT	sd	KO	F	p	Anamlı Fark
Gruplar arası	321.444	5	64.289	.974	.435	
Grup içi	12999.295	197	65.986			
Toplam	13320.739	202				

Tablo 4.8’de araştırma grubunun baba mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır ($F_{5-203}=0.974$, $p>0.05$).

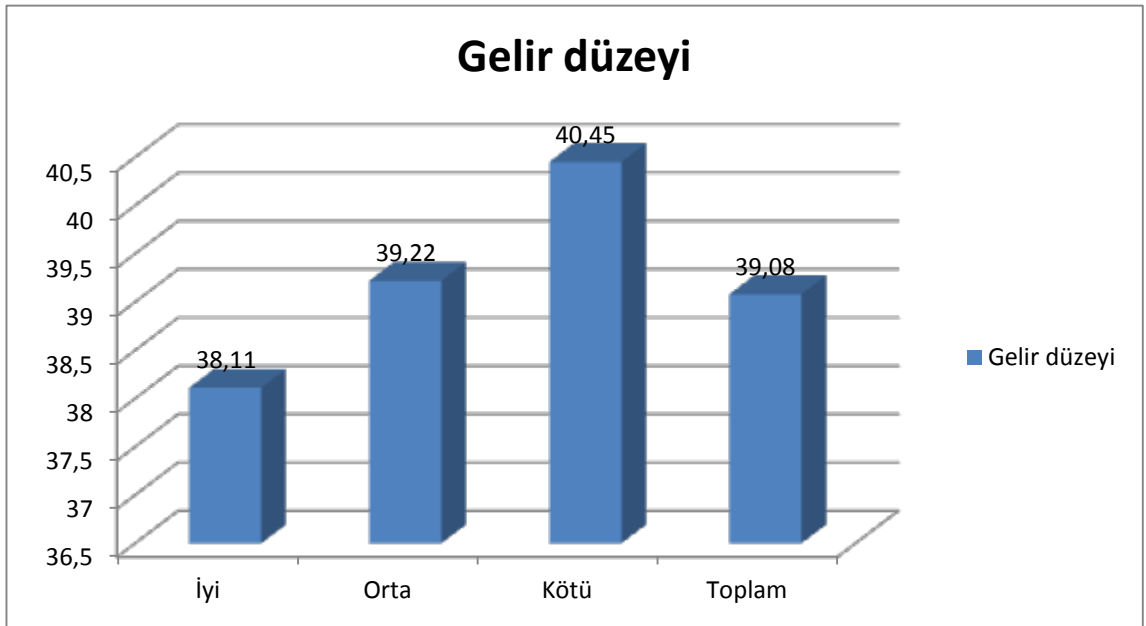

Şekil 4.7. Baba mesleği değişkenine göre ortalamalar

Tablo 4.9.Araştırma grubunun gelir düzeyi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması

	KT	Sd	KO	F	p	Anamlı Fark
Gruplar arası	59.939	2	29.970	.452	.637	
Grup içi	13260.800	200	66.304			
Toplam	13320.739	202				

Tablo 4.9’de araştırma grubunun gelir düzeyi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır ($F_{5-203}=0.452$, $p>0.05$).

Şekil 4.8. Gelir seviyesi değişkenine göre ortalamalar

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde araştırma grubunun branş, cinsiyet, yaş, anne eğitim, baba eğitim, anne mesleği, baba mesleği ve aylık gelir düzeyleri değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlılık saptanan sonuçlara ilişkin bulgular tartışılmıştır.

Araştırma grubunun cinsiyet değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, cinsiyet değişkeni açısından farklılığa rastlanmıştır ($p<0.01$). Kadın sporcuların erkek sporculara göre daha yüksek boyun eğici davranış puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Koç ve ark. (60) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada; erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre daha yüksek boyun eğici davranış gösterdiklerini tespit etmişlerdir.

Tümkaya ve ark.(58) yoksul ailelerden gelen ergenler üzerinde yapmış oldukları çalışmada, kadınların daha yüksek boyun eğici davranış puanına sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Beştepe ve ark.(74) tarafından yapılan 50 evli çift üzerinde yapılan bir çalışmada kadınların erkeklere göre daha buyun eğici davranışa sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulgu çalışmamızı destekler niteliktedir.

Kaya ve ark.(57) tarafından yapılan tıp fakültesi öğrencileri üzerinde bir çalışmada, çekirdek ailede yaşayan ve erkek olan çocuklarda boyun eğici davranışların daha sık görüldüğü belirtilmiştir. Bunun nedeninin erkeklerin daha fazla uymacı davranış geliştirme eğiliminden kaynaklanabileceğini belirtilmiştir.

Tümkaya ve ark.(73) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada cinsiyet değişkeni açısından boyun eğici davranış puanlarında farklılığa rastlanamamıştır.

Yılmaz ve ark.(72) tarafından sağlık yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin boyun eğici davranış puanı arasında farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırma grubunun yaş değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, yaş değişkeni açısından farklılığa rastlanmıştır ($p<0.01$). 16-17 yaş grubu sporcuların, 18-19 yaş grubu sporculardan daha yüksek boyun eğici davranış puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

16-17 yaş grubu özellikle erkek bireyler açısından bakıldığında henüz duygusal gelişimini tam olarak tamamlamamıştır. Bu yaş grubunun 18-19 yaş grubuna göre daha çok boyun eğici davranış göstermelerinin normal olduğu düşünülmektedir. Zira, 18-19 yaş grubu bireylerin toplum nezdinde de yasalar önünde de belirli bir olgunluğa eriştiği kabul edilmektedir. Farklılığın bu nedenden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırma grubunun branş değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, gruplar arasında farklılığa rastlanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testine göre Hokey sporu ile uğraşan bireylerin voleybol, basketbol ve futbol sporu ile uğraşanlarda daha düşük puan elde ettikleri tespit edilmiştir.

Takım sporlarının özelliklerine bakıldığında voleybol branşında temasın olmadığı görülmektedir. Basketbol branşında katı kuralların olduğu düşünüldüğünde futbol ve hokey diğerlerine göre büyük oranda farklılık göstermektedir. Futbol hokeye göre daha çok temasın, yaralanmaların ve omuz omuza mücadelenin olduğu bir branş olmasına rağmen hokeyde boyun eğici davranış puanının az çıkması normal değildir. Ancak, hokey branşının ülkemizde henüz yeni olması ve sporcuların millilik motivasyonunun çok yüksek olması onları ister istemez boyun eğmemeye sevk ettiğini düşündürmektedir.

Araştırma grubunun anne eğitim değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır.

Tekin (75) beden eğitimi ve spor öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu çalışmada anne eğitim durumu açısından boyun eğici davranış puanlarında farklılığa rastlanmamıştır.

Araştırma grubunun baba eğitim değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır.

Araştırma grubunun anne mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır.

Kaya ve ark.(57) tarafından yapılan araştırmada da anne mesleğinin boyun eğici davranış puanlarında bir etken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma grubunun baba mesleği değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır.

Araştırma grubunun gelir düzeyi değişkeni açısından boyun eğici davranış ölçeğinden elde ettikleri puanların karşılaştırmasına bakıldığında, gruplar arasında farklılığa rastlanmamıştır.

Tekin ve Filiz (22), tarafından yapılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları'nın antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin aylık gelir düzeyi bakımından boyun eğici davranış düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sonuç olarak, Kadın sporcuların erkek sporculara göre daha yüksek boyun eğici davranış puanına sahip oldukları, 16-17 yaş grubu sporcuların, 18-19 yaş grubu sporculardan daha yüksek boyun eğici davranış puanına sahip oldukları, Hokey sporu ile uğraşan bireylerin voleybol, basketbol ve futbol sporu ile uğraşanlardan daha düşük puan elde ettikleri belirlenmiştir. Bunun yanında; anne ve baba eğitim düzeyi, anne ve baba mesleği değişkenlerine göre boyun eğici davranış puanlarında bir farklılık bulunmamıştır. Yine, aile gelir düzeyi açısından incelendiğinde de boyun eğici davranışlar açısından bir farklılık bulunmamıştır.

Öneriler

Araştırma sonucuna bağlı olarak ebeveynlere antrenörlere bazı önerilerde bulunulmuştur. Buna göre;

Aile içinde şiddet ve baskının olumsuz yönlerini vurgulayıcı eğitimlerin verilmesi boyun eğici davranış düzeylerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Özellikle boyun eğme düzeyi yüksek sporcuların sağlıklı gelişimleri açısından bu tür seminer, kurs, panel türü eğitimler önemlidir.

Okul – aile – antrenör ilişkisinin sistematik bir şekilde uygulanması, sporcu öğrencilerin kendilerine verilen değeri görmelerini sağlayacak ve duygusal olarak ta daha sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine olanak tanıyacaktır.

Antrenörlerin bu yaş grubu sporcuların Psikomotor gelişimlerini ve yaş grubu özelliklerini iyi takip etmesi ve bilinçli yaklaşımlarda bulunması gerekmektedir. Bu anlamda üniversiteler, federasyonlar, gençlik merkezleri ve spor il müdürlükleri koordinasyonunda eğitim seminerleri düzenlenmesi olumlu gelişimler sağlayacaktır.

6. KAYNAKLAR

1. Köktuna ZS. Çözüm odaklı kısa terapi tekniğinin alt sosyo ekonomik seviyedeki kadınların geleceğe umut ile bakabilme ve boyun eğici davranışlarına etkisinin incelenmesi. 2007, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisan tezi, 162 sayfa, İstanbul.
2. Özkan İA, Özen A. Öğrenci hemşirelerde boyun eğici davranışlar ve benlik saygısı arasındaki ilişki. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 2008; 7/1: 53-58.
3. Gilbert P, Allan S. Assertiveness, submissive behaviour and social comparison. British Journal of Clinical Psychology. 1994; 33: 295-306.
4. Korkmaz B. Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin boyun eğici davranış ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. 2001, Marmara Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, 175 sayfa, İstanbul.
5. Erkal M. Sosyolojik Açıdan Spor. Filiz Yayınları, İstanbul: 1982.
6. Tosunoğlu F. Ortaöğretimde okuyan takım sporları ile uğraşan sporcu öğrencilerin spor branşlarına göre kişilik özelliklerinin incelenmesi. 2008, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 204 sayfa, Ankara.
7. Yıldırım İ, Yetim A. Ortaöğretimde beden eğitimi dersinin öncelikli amaçları üzerine bir araştırma. Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi. 1996.
8. Altınok K. Çocuk ve Gençlerin Kötü Alışkanlıklardan Korunmasında Sporun Fayda ve Önemi. Nehir Yayıncılık, Ankara: 1995.
9. Kılıçgil E. Sosyal Çevre – Spor İlişkileri. Bağırhan Yayınevi, Ankara: 1998.
10. Koç S. Beden Eğitimi ve Sporda Beceri Gelişimi. Morpa Yayınları, İstanbul: 2005.
11. Kat H. Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması. 2009, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi. Kayseri.
12. Yıldırım S. Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. 2011, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisan tezi. 127 sayfa, Bolu.
13. FIBA. Türkiye Basketbol Federasyonu Basketbol Resmi Kuralları, Brezilya 2012; 4.

14. Durusoy İ. Futbol Teorisi. Boyut Kitapları, İstanbul: 2002.
15. Cent ri di Avviamento allo Sport. Guida Tecnica Hockey, Ediene 2006; 11.
16. FIVB. Türkiye Voleybol Federasyonu Voleybol Oyun Kuralları, Ankara 2013; 5.
17. Alisinanoğlu F. Gençlik dönemi özellikleri ve genç anne baba iletişimi, Eğitim ve Bilim Dergisi. 2001; 27: 62-123.
18. Atıcı A. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının Yordanması. 2011, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, 197 sayfa, İzmir.
19. Çiğdemoğlu S. Lise 1. sınıf öğrencilerinin akran baskısı, özsaygı ve dışadönüklük kişilik özelliklerinin okul türlerine göre incelenmesi. 2006, Ankara Üniversitesi, Yüksek lisans tezi. 135 sayfa, Ankara.
20. Kılıççı Y. Okulda Ruh Sağlığı. Anı Yayıncılık, Ankara: 2000.
21. Kılıççı Y. İlköğretimde Rehberlik. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara: 1999.
22. Tekin M, Filiz K. Beden eğitimi ve spor yüksekokullarının antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2008; 6/1: 27-37.
23. Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı. 4. Baskı. Remzi Kitapevi, İstanbul:1993: p.404.
24. RAPPOPORT. The Personality Development: The Chronology of, Experience.Clenview III. Scott, Fresman 1972.
25. Hall CS, Lindzey G, Loehlin JC, Manoseitz M. Introduction to Theories of Personality. Republic of Singapore, 1985: p.3-5.
26. Aral N, Baran G, Bu l u t Ş, Çimen S. Çocuk Gelişimi-II. Ya-Pa Yayınları, İstanbul: 2001: p.13-27- 28.
27. Temel F, Aksoy A. Ergen ve Gelişimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara: 2001: p.16.
28. Yüksel Ö. Davranış Bilimleri. Gazi Kitapevi, Ankara: 2006: p.58.
29. Arıcı H. Okullarda Beden Eğitimi. 6. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara: 2006: p.17.
30. Kabasakal K. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi. 2007, Selçuk Üniversitesi, Yüksek lisans tezi. 107 sayfa, Konya.

31. Adler A. İnsanı Anlama Sanatı. Dergah Yayınları, İstanbul: 1985.
32. Tuzcuoğlu S, Korkmaz B. Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin boyun eğici davranış ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 2001; 14: 135-152.
33. Freedman JL, Sears DO, Carlsmith JM. Sosyal Psikoloji. İmge Kitabevi, Ankara: 1993.
34. Öztürk M O. Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. Yedinci Basım. Hekimler Yayın Birliği, Ankara: 1997: p.82.
35. Gilbert P, Pehl J, Allan S. The phenomenology of shame and guilt: An empirical investigation. British Journal of Medical Psychology. 1994; 67: 23-36.
36. Razi GS, Kuzu A, Yıldız AN, Ocakcı AF, Arifoğlu BÇ. Çalışan gençlerde benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etme. TAF Preventive Medicine Bulletin. 2009.
37. Spark Educational Publishing. Psychology A complete Course in a Book. Sparknotes, New York 2005; s.101
38. Aydın A. Eğitim Sevgidir. Pegem Yayınları, Ankara: 2009: p.53.
39. Gilbert P, Andrews B. Shame: Interpersonal behavior, psychopathology and culture. USA: Oxford University Press. 1998.
40. Atli A, Kaya A, Bölükbaşı MZ. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin boyun eğici davranış düzeylerinin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010; 11/1: 61-79.
41. Hofmann S, Heinrichs G, Moscovitch DA. The nature and expression of social phobia: Toward a new classification. Clinical Psychology Review. 2004; 24: 769-797.
42. Gilbert P. Evolution and social anxiety: The role of attraction, social competition, and social hierarchies. The Psychiatric Clinics of North America, 2001; 24: 723-751.
43. Fromm E. Sevme Sanatı. Öteki Psikoloji Dizisi, Ankara: 1998: p. 19-20.
44. Şavaşır I, Şahin NH. Bilişsel davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler. Türk Psikologlar Derneği. 1997; 9: 100-103.
45. Hamurcu H, Saygın N. Lise öğrencilerinin boyun eğme davranışları ile psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2011; 31/2: 171-187.

46. Tekin M, Filiz K. Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2009; 29/3: 601-631.
47. Yavuzer H. Yaygın Anne Baba Tutumları. Remzi Kitapevi, İstanbul: 1998.
48. Savaşır T, Batur S. Depresyonun bilişsel davranışçı tedavisi: Bilişsel ve davranışçı terapiler. Türk Psikologlar Derneği Yayınları. 1998; 17-50.
49. Hare R, Lamb R. The encyclopedic dictionary of psychology. Cambridge Massachusetts The MIT Pres. 1983.
50. Allan S, Gilbert P. Anger and anger expression in relation to perceptions of social rank, entrapment and depressive symptoms. Personal Indiv Differ. 2002; 32: 551-565.
51. Adams JF. Ergenliği Anlamak. İmge Kitapevi, Ankara: 1995: p.123.
52. Gander MJ, Gardiner HW. Çocuk ve Ergen Gelişimi. 3. Basım. İmge Kitapevi, Ankara: 1998: p.98.
53. Pratto F, Sidanius J, Stallworth LM, Malle BF. Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. Journal Of Personality And Social Psychology. 1994; 67/4:741-763.
54. Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları. 7. Basım. Remzi Kitabevi, İstanbul: 1997.
55. Çaplı O. Çocukların ve Gençlerin Eğitimi. 5. Basım. Bilgi Yayınevi, Ankara: 1993.
56. O'Connor LE, Berry JW, Weiss J. Guilt, fear, submission, and empathy in depression. J Affect Disord. 2002; 71: 19-27.
57. Kaya M, Güneş G, Kaya B, Pehlivan E. Submissive behaviors and its relationship with violence among students of medical school. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2004; 5-10.
58. Tümkaya S, Aybek B, Çelik M. Yoksul ailelerden gelen ergenlerde psikososyal bir olgu olarak umutsuzluk ve boyun eğici davranışların incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2010; 7: 1-21.
59. Mackinnon A, Henderson AS, Andrews G. Parental 'affectionless control' as an antecedent to adult depression: A risk factor redefined. Psychological Medicine. 1992; 23: 135-141.

60. Koç M, Bayraktar B, Çolak S. Üniversite öğrencilerinde boyun eğici davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2010; 28/1: 257-280.
61. Richter J, Eisemann M, Richter G. Perceived parental rearing and state versus trait aspects of adult depression. Psychopathology. 1991; 24: 25-30.
62. Rojo-Moreno L, Livianos-Aldana L, Cervera-Martinez G, Dominguez-Carabentes, J. A rearing style and depressive disorder in adulthood: A controlled study in a Spanish clinical sample. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology. 1999; 34: 548-554.
63. Tiggeman M, Winefield HR, Goldney RD, Winefield AH. Attributional style and parental rearing as predictors of psychological distress. Personality and Individual Differences. 1992; 13: 835-841.
64. Kıran EB. Akran baskısı düzeyi farklı olan öğrencilerin risk alma, sigara içme davranışı ve okul başarılarının incelenmesi. 2002, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi. 243 sayfa, Ankara.
65. Atik G, Özmen O, Kemer G. Bullying and submissive behavior. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences. 2012; 45/1: 191-208.
66. Csikzentmihalyi M, Larson R. Being adolescent: Conflict and growth in the teenage years. New York: Basic Books. 1984.
67. Aktuğ T. Ergenlerde akran baskısı ve benlik saygısının incelenmesi. 2006, Mersin Üniversitesi, Yüksek lisans tezi. Mersin.
68. Morrison J. Peer group pressure within and outside school. British Educational Research Journal. 1997; 23/1.
69. Türküm AS. Do optimism, social network richness and submissive behaviors predict well-being? Study with a Turkish sample. Social Behavior and Personality. 2005; 6/33: 619-628.
70. Chaplin TM, Cole PM, Waxler, CZ. Parental socialization of emotion expression: Gender differences and relations to child adjustment. Emotion. 2005; 5/1: 80-88.
71. Köknel Ö. Korkular-Takıntılar- Saplantılar. Altın Kitaplar Yayın Evi, İstanbul: 1993.
72. Yılmaz S, Çeçen E, Yılmaz E, Yurttaş M, Bayır G, Akansel N, Yıldız H. Boyun eğici davranışlarda cinsiyete göre farklılık var mı?: Hemşirelik bölümü örneği.

Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi. Sempozyum Özel Sayısı 2010: 342.

73. Tümkaya S, Çelik M, Aybek B. Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler, umutsuzluk ve yaşam doyumunun incelenmesi. Enstitü Dergisi. 2011; 20/2.
74. Beştepe E, Erbek E, Saatçioğlu Ö, Özmen HA, Eradamlar N. Psikiyatrik yardım talebi olan, olmayan ve boşanma aşamasındaki çiftler arasında cinsiyet yönünden uyum, problem çözme becerisi, boyun eğici davranış ve öfke tutumunun karşılaştırılması. Nöro-Psikiyatri Arşivi Dergisi. 2010;47/1: 15-22.
75. Tekin M. Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010; 29/3: 601–631.

EKLER

Ek 1. Boyun eğici davranışlar ölçeği

Aşağıda, insanların sosyal ortamlardayken yaptıkları bazı davranışlar ve yaşadıkları bazı duygular verilmiştir. Her cümleyi dikkatle okuyun ve böyle bir davranışın sizi ne kadar tanımladığını, cümlenin karşısındaki parantezden uygun olanını çarpı (X) işareti, koyarak belirtin.

Spor Branşınız:.....

-Yaşınız :..... -Cinsiyetiniz :.....

-Anneminizin eğitim durumu ; () Okuryazar değil () Okuryazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

-Babanızın eğitim durumu ; () Okuryazar değil () Okuryazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

-Anneminizin mesleği ; () Ev Hanımı () Memur () Emekli () İşçi () Serbest Meslek () Diğer...

-Babanızın mesleği ; () Memur () Emekli () İşçi () Serbest Meslek () İşsiz () Diğer.....

-Türkiye şartlarını göz önünde bulundurduğunuzda ekonomik anlamda ailenizin gelir düzeyini nasıl değerlendirirsiniz.

() İyi () Orta () Kötü

Sizi ne kadar iyi tanımlıyor?→	Hiç	Biraz	Oldukça iyi	iyi	Çok iyi
1.Belli bir konuda benim olmasa da, hatalı olduğum söyleniyorsa tatsızlık çıkmasın diye sesimi çıkarmam					
2.Kendim yapmaktan hoşlanmasam da diğer insanlar yapıyor diye, bazı davranışları yaparım.					
3.Paramın üstü eksik verilmiş olsa da, sesimi çıkarmadan oradan uzaklaşıyorum.					
4.Başkalarının beni eleştirmesine ve aşağılamasına izin verir, kendimi savunmam.					
5.Sevdiğim kişi benden yakınlık istediğinde, o anda içimden gelmese de yakınlık göstermeye çalışırım.					
6.Konuşmaya çalışırken birisi lafımı ağzımdan alıp konuşmayı sürdürürse, ben susarım.					
7.Küçük hatalarım yüzünden sürekli özür dilerim.					
8.Annem/babam benim hakkımda hoş olmayan şeyler söylerken, ben sessizce dinlerim.					
9.Arkadaşlarıma kızdığım zaman, bu kızgınlığımı onlara söylemem.					
10.Arkadaş toplantılarında konuşmayı yönlendirmeyi başkalarına bırakırım.					
11.İnsanların, benimle konuşurken gözlerimin içine bakmalarından hoşlanmam.					
12.Herhangi biri benim için küçük bir iyilikte bile bulursa, içtenlikle ve tekrar tekrar teşekkür ederim.					
13.İnsanlarla göz göze gelmekten kaçınırım.					
14.Arkadaş toplantılarında, konuyu açan kişi hiçbir zaman ben olmam.					
15.İnsanlar ısrarla bana baktıklarında yüzüm kızarır.					
16.Birinin davetini geri çevirirken mutlaka hastalık gibi önemli bir bahane bulmaya çalışırım.					

ÖZGEÇMİŞ

1972 Yılında Zonguldak'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Zonguldak'ta tamamladı. 1991 Yılında Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nu kazandı. 1995 Yılında mezun oldu. 1997 Yılında Gaziantep Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğretim elemanı olarak işe başladı. Judo, atletizm, halkoyunları ve hokey spor dalları ile uğraştı. Hokey sporunda Milli Takım Antrenörlüğü ve Baş Antrenörlük yaptı. Değişik zamanlarda Türkiye Halkoyunları Federasyonu'nda Eğitim Kurulu Başkanlığı, Türkiye Hokey Federasyonu'nda Teknik Kurul Başkanlıklarını yürüttü. Halen, Gaziantep Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda Öğretim Elemanı olarak görevini sürdürmektedir.